

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.044>

JEL classification: I38, L31, O35, R58

UDC: 347

Тетяна ШАПОВАЛОВА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент,
кафедра соціології та соціальної роботи,
Національний університет «Львівська політехніка», Україна
E-mail: gg39358@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2535-867X
<https://publons.com/researcher/3770408//>

Вікторія ВЕНГЕР

кафедра соціології та соціальної роботи,
Національний університет «Львівська політехніка», Україна
E-mail: venherviktoriiia@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Діти мають особливе значення для кожного суспільства, оскільки вони є основою майбутнього нації. Захист законних прав та інтересів дітей завжди був одним із пріоритетних завдань країни. Через врегульовану законодавчу базу та повноваження держава зобов'язана забезпечити кожній дитині гідне життя та створити умови для її всебічного розвитку. Однак існують ситуації, коли діти з різноманітних причин лишаються без батьківського піклування, тоді обстоювати власні права та інтереси їм досить важко. При таких обставинах держава бере на себе зобов'язання утримувати та виховувати таких дітей, тобто це дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

На жаль, в Україні, за даними Міністерства соціальної політики, станом на 2022 рік було майже 70 тисяч дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а щороку сиротіє близько 10 тисяч дітей.

Знаючи, що зараз ми живемо у важкий час, час війни, ми розуміємо, що кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування стане ще в рази більше, тому держава повинна забезпечити кожній дитині необхідний захист і піклування, які потрібні для її благополуччя, враховуючи її опікунів чи інших осіб, відповідальних перед нею за законом, і вживати з цією метою всіх належних заходів, щоб дати дитині можливість всебічно розвиватися та адаптуватися до життя в суспільстві.

Виходячи із зазначеного виникає необхідність вивчення основних засад соціальної політики держави щодо захисту соціальних сиріт в Україні.

Метою статті є аналіз особливостей державної політики у сфері соціального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні та, відповідно, визначити проблеми її реалізації і запропонувати шляхи вдосконалення.

© Тетяна Шаповалова, Вікторія Венгер, 2023

Отримано: 16.05.2023 р.

Рекомендовано до друку: 23.05.2023 р.

Опубліковано: 31.05.2023 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Шаповалова Т., Венгер В. Особливості державної політики у сфері соціального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 2. С. 44-49. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.044>

Методологія. Теоретична основа даної статті ґрунтується на наукових підходах вивчення питань державної політики у сфері соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в українських і зарубіжних наукових публікаціях.

Результати. Встановлено, що надання грошової допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, класифікують за двома основними критеріями: залежно від віку даної категорії дітей, або залежно від форми влаштування такої дитини.

На основі аналізу зарубіжного досвіду соціального захисту сиріт, виділили перспективні заходи та напрями впровадження нових технологій в межах України.

Здійснивши аналіз динаміки соціальних виплат на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на прикладі Залізничного відділу соціального захисту у м. Львів, запропонували шляхи збільшення виплат та зменшення кількості соціальних сиріт.

Ключові слова: діти-сироти; діти; позбавлені батьківського піклування; усиновлення; прийомна сім'я; дитячий будинок сімейного типу.

Вступ

Станом на вересень 2022 року в Україні було майже 70 тисяч дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Ці дані свідчать про те, що в країні є значна кількість дітей, які потребують допомоги та підтримки. Добре, що понад 63,5 тис. дітей зростають у сімейних формах виховання, оскільки це найбільш оптимальний варіант для їхнього розвитку та благополуччя. Проте кількість дітей, які проживають в інтернатах (близько 4 тисяч) та навчаються в професійно-технічних закладах (понад тисячу), є також значною, і це свідчить про необхідність подальшої роботи у сфері соціальної підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Важливо забезпечити цим дітям не тільки достойні умови проживання та навчання, а й підтримку їхнього соціального та емоційного розвитку, адаптацію до життя в суспільстві та можливості для подальшої самореалізації.

Поряд з тим, є й багато проблем, з якими стикаються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, і їх досліджували багато науковців, одними із яких є В. Воднік, А. Зінковська, Л. Кальченко, О. Мордань, Є. Пліско, В. Тіщенко, О. Погрібна, О. Прокопенко, І. Яніцька, А. Скрипник, Х. Чернописька тощо. Проаналізувавши думки авторів, ми з'ясували, що проблеми, пов'язані із соціальним захистом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є досить різноманітними. Вони підкреслюють недоліки в заходах фінансового, управлінського, економічного характеру, також прогалини в нормативно-правовому регулюванні даного питання. Окрім цього, проблеми криються в інституціональній структурі системи

соціального захисту нашої держави, в неефективних принципах її побудови та адміністрування.

Тому, щоб подолати проблеми соціального захисту сиріт, варто внести відповідні зміни щодо посилення соціальної реклами по сприянню сімейних форм виховання; державі необхідно здійснити належну професіоналізацію прийомних вихователів та здійснювати достатню фінансову підтримку сімей, що виховують дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, тощо. Усе це потребує активізації державної політики щодо покращання становища дітей у сім'ї, так і в системі суспільного догляду за дітьми, їхнє виховання і навчання.

Мета і завдання статті

Метою дослідження є на основі аналізу особливостей державної політики у сфері соціального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні визначити проблеми її реалізації і запропонувати шляхи вдосконалення.

Для того, аби досягнути поставленої мети необхідно визначити ряд завдань:

1. Здійснити аналіз методологічних підходів до вивчення понять державної соціальної політики зокрема в питаннях соціального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування
2. Визначити напрями соціальної політики щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні;
3. Проаналізувати зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
4. Здійснити аналіз динаміки соціальних виплат на дітей-сиріт та дітей, позбавлених

батьківського піклування на регіональному рівні та запропонувати шляхи збільшення виплат та зменшення кількості соціальних сиріт.

Виклад основного матеріалу дослідження

В Україні система соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування розроблена та представлена таким чином:

1. Система соціального страхування: мінімальне матеріальне забезпечення витрат на харчування, взуття та одяг; житлове забезпечення; забезпечення гарантованого першого робочого місця; разова мінімальна державна фінансова допомога при закінченні дітьми закладу опіки; мінімальне щомісячне утримання дітей за умови навчання їх у вищих навчальних закладах.
2. Універсальні моделі соціальної допомоги: мінімальне медичне обслуговування; пільгові умови при вступі до професійно-технічних вищих навчальних закладів.
3. Система адресних соціальних допомог: забезпечення дітей іграшками, що сприяють розвитку, спортивним інвентарем, газетами і журналами пізнавального та виховного спрямування; мінімальне грошове забезпечення батьків-вихователів, прийомних батьків.
4. Пільги як переважне право. (Карпак, 2018).

Проаналізувавши нормативно-правову базу, можемо стверджувати, що державна соціальна допомога на сиріт призначається в грошовій формі батькам-вихователям і прийомним батькам на кожну дитину-вихованця/прийомну дитину, і відповідно до ПКМ №1751» Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми», розмір державної соціальної допомоги на дитину-сироту чи дитину, позбавлену батьківського піклування, становить 2,5 прожиткових мінімуми для дітей відповідного віку, та для дітей з інвалідністю – 3,5 прожиткових мінімуми. При цьому, якщо дитині виплачується ще стипендія, пенсія, державна допомога чи аліменти, то розмір допомоги на таку дитину відзначається як різниця між розміром допомоги на дитину, над якою встановлено опіку чи піклування, та розміром призначених стипендій, пенсій чи аліментів за

місяць, що передує дню надходження заяви про призначення державної соціальної допомоги. (Постанова Кабінету Міністрів України, № 1751-2001-п.).

В Україні головною формою соціальної допомоги сиротам, є соціальний патронаж – система заходів щодо підтримки умов, необхідних для забезпечення життєдіяльності даної категорії дітей, з метою подолання життєвих труднощів, підвищення їх соціального статусу. Також, важливу роль у соціальній допомозі таким дітям виконує соціальний супровід – це діяльність соціальних працівників, спрямована на створення потрібних соціально-психологічних умов для розвитку прийомних дітей та дітей-вихованців у прийомних сім'ях і ДБСТ (дитячих будинках сімейного типу).

В Україні є різні форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: державні заклади або середовище, яке максимально наближене до сімейного. За умови позбавлення дитини батьківського піклування, орган опіки та піклування застосовує всебічних заходів щоб надати дитині статусу «дитини-сироти» чи «дитини, позбавленої батьківського піклування», і убезпечує її усиновленню, взяттю під опіку чи піклування, у прийомні сім'ї, ДБСТ. Адже державна політика щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування спрямована на забезпечення права дитини зростати в сімейному оточенні.

Аналізуючи систему соціального захисту зарубіжних країн, то варто звернути увагу на Великобританію, у якій не так багато інтернатних закладів для дітей. У деяких районах є лише невеликі школи-інтернати. Діти часто перебувають у будинках на короткостроковому проживанні. Найбільш поширеною формою виховання є прийомна сім'я, що у Великобританії звучить як *foster families* (*foster* з англійської означає «виховувати (чужу дитину); передавати дитину на виховання; сприяти розвитку, заохочувати»). (Зіньковська, 2021).

Німеччина у виховній системі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, поєднує модернізовані інтернатні заклади та стимулює створення прийомних сімей. Політика держави полягає в тому, щоб

утримувати дитину в таких закладах тривалий час, щоб повернути її в біологічну сім'ю, і тільки якщо це практично неможливо, приймаються інші рішення. (Лопатченко, 2014).

Однією із форм виховання у Польщі є професійні соціальні гуртожитки, де проживає до 30-ти осіб. Повноваження з влаштування до такого гуртожитку передані державою громадським організаціям. Органи місцевого самоврядування схвалюють співпрацю з неурядовими організаціями, які створюють соціальні центри, надають підтримку соціально незахищеним верствам населення та намагається будь-яким способом їм допомогти. Кожна організація працює з певною категорією осіб, надаючи їм багатоманітну допомогу (соціальну, психологічну, матеріальну, юридичну). (Князька, 2019).

Проаналізувавши зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, можна виділити такі перспективні заходи та напрями його впровадження в межах України:

- заохочувати створення прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу;
- перейняти у Великобританії досвід розвитку фостерної моделі виховання;
- здійснити реформу часткового делегування обов'язків від соціальних служб до громадських організацій;
- започатковувати співпрацю неурядових організацій з органами державної влади та місцевого самоврядування, покладаючи на них конкретні суспільні завдання, в тому числі у сфері соціального захисту сиріт, з повною чи частковою фінансовою підтримкою, сприяючи одночасно зайнятості населення.

Емпіричний вимір соціальної допомоги дітям, над якими встановлено опіку чи піклування на мікрорівні здійснювався авторами на прикладі Залізничного відділу соціального захисту у м. Львів. Аналіз трирічної звітності показав, що допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування становить:

- за 2020 рік – 3 540 200 грн.
- за 2021 рік – 4 648 300 грн.
- за 2022 рік – 4 856 100 грн.

Ці дані свідчать про те, що розмір допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, зростає з кожним роком, однак у 2022 році це збільшення не суттєве і пов'язано з початком широкомасштабної агресії Росії проти України. Разом з цим ми можемо стверджувати, що збільшення розміру соціальної допомоги пов'язано зі збільшенням бюджетних видатків на соціальний захист та забезпечення дітей необхідними ресурсами для їхнього здорового розвитку та соціального захисту. Такі заходи мають позитивний вплив на життя дітей, які потребують опіки та піклування, та сприяють їхньому розвитку.

Також, Залізничним відділом соціального захисту у м. Львів виплачено допомогу при усиновленні дитини в розмірі:

- за 2020 рік – 233 900 грн;
- за 2021 рік – 184 900 грн;
- за 2022 рік – 83 400 грн.

Зменшення розміру виплачуваної допомоги при усиновленні дитини в 2022 році порівняно з 2021 та 2020 роком може бути пов'язане зі зменшенням кількості дітей, яких було усиновлено. Проте, важливо зазначити, що надання допомоги при усиновленні дитини є важливою підтримкою для сімей, які вирішили взяти на виховання дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування. Ця підтримка може стимулювати інші сім'ї брати участь у програмах усиновлення, забезпечуючи виховання більшої кількості дітей затишними та безпечними домівками та розвиваючи культуру усиновлення в Україні.

Розглянувши динаміку соціальних виплат дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, на прикладі Залізничного відділу соціального захисту у м. Львів, можемо надати пропозиції щодо подальшого реформування системи соціального захисту, зокрема дітей позбавлених батьківської опіки або піклування.

Однією з можливих пропозицій до уряду є підвищення розміру прожиткового мінімуму, який слугує основою для розрахунку розміру державної соціальної допомоги на дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Це можна робити шляхом лобювання законодавчих ініціатив, наприклад, включення цього питання в порядок денний Верховної Ради, або через звернення до урядових органів

із вимогою підвищити розмір прожиткового мінімуму.

Крім того, можна розглянути можливість зменшення кількості отримувачів державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, через сприяння збільшенню кількості усиновлень та дитячих будинків сімейного типу. Для цього можна проводити інформаційну роботу щодо переваг усиновлення та виховання дітей в сімейному оточенні, створювати сприятливі умови для усиновлення, а також підтримувати фінансово та організаційно роботу з дитячими будинками сімейного типу.

Висновки та перспективи подальших розвідок

У висновку потрібно сказати, що держава намагається створити умови для підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, проте жодна з форм виховання таких дітей, а також жодна допомога не замінить дитині сімейного тепла, затишку і розвитку, тому державна політика щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, має бути спрямована, насамперед,

на усунення причин соціального сирітства і створення умов для їхнього здорового розвитку. Одним із способів усунення причин соціального сирітства є стабілізація економічної та політичної ситуації в країні. Розвиток економіки, забезпечення доступу до робочих місць, адекватних заробітних плат та соціального захисту для батьків можуть сприяти зниженню економічних причин, що призводять до втрати батьківського піклування. Також важливо підтримувати нові сім'ї, які беруть на виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Це можна робити через систему соціального захисту, яка забезпечує фінансову та психологічну підтримку прийомних батьків. Крім того, важливо забезпечити доступ до якісних соціальних послуг, консультативну та підтримуючу допомогу сім'ям, щоб вони могли успішно впоратися з викликами виховання дітей. І саме такі заходи можуть збільшити можливість дітей знайти люблячі сім'ї, родинне тепло та затишок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурлака, О. (2020). Зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і можливості його використання в Україні. Підприємство, господарство і право, 1, 60-64. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/1/12.pdf>.
2. Воднік, В. (2018). Проблеми дітей-сиріт в умовах побудови громадянського суспільства в Україні. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Соціологія, 4, 101-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuac_2018_4_10.
3. Звіти Залізничного відділу соціального захисту у м. Львів про надання допомоги сім'ям з дітьми та тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів за 2020, 2021, 2022 та 2023 роки.
4. Зінковська, А. (2021). Особливості державної політики в сфері влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 281 «Публічне управління та адміністрування», 1-10. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2041/1/>
5. Князька, Л. (2019). Порівняльний аналіз соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні та Республіці Польща. Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал, 2, 63-68. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/992631.pdf>.
6. Лопатченко, І. (2014). Генезис закордонних систем профілактики соціального сирітства: національний та регіональний аспекти. Публічне управління: теорія та практика, 3, 212-220. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cac he:ou3PFfHpPcAJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
7. Яніцька, І. (2013). Окремі проблеми забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Правове життя сучасної України: Міжнародна наукова конференція проф.-викл. та аспірант. Складу, м. Одеса, 16-17 травня 2013 р, 709-712. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8553/>.
8. Україна. Постанова Кабінету Міністрів № 1751. (2001). Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-%D0%BF#Text>.

REFERENCES

- Burlaka, O. (2020). Foreign experience of social protection of orphans and children deprived of parental care, and the possibility of its use in Ukraine. *Entrepreneurship, economy and law*, 1, 60-64. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/1/12.pdf>.
- Vodnik, V. (2018). Problems of orphans in the context of building a civil society in Ukraine. *Bulletin of the National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Series: Sociology*, 4, 101-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuac_2018_4_10.
- Reports of the Railway Department of Social Protection in the city of Lviv on the provision of assistance to families with children and temporary state assistance to children whose parents evade payment of alimony for the years 2020, 2021, 2022 and 2023.
- Zinkovska, A. (2021). Peculiarities of state policy in the field of placement of orphans and children deprived of parental care: autoref. dip. works for obtaining the «master's» educational degree: special. 281 «Public management and administration», 1-10. <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2041/1>.
- Knyazka, L. (2019). Comparative analysis of social protection of orphans and children deprived of parental care in Ukraine and the Republic of Poland. *Irpinsky legal journal: scientific journal*, 2, 63-68. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/992631.pdf>.
- Lopatchenko, I. (2014). The genesis of foreign social orphanhood prevention systems: national and regional aspects. *Public Administration: Theory and Practice*, 3, 212-220. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cac he:ou3PFfHpPcAJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
- Yanitka, I. (2013). Separate problems of providing for orphans and children deprived of parental care. Legal life of modern Ukraine: International scientific conference of Prof.-Ec. and graduate student. Warehouse, Odessa, May 16-17, 2013, 709-712. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8553>.
- Ukraine. Resolution of the Cabinet of Ministers No. 1751. (2001). On the approval of the Procedure for the appointment and payment of state aid to families with children. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-%D0%BF#Text>.

Tetiana Shapovalova, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor, Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Viktoriiia Venher, Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

FEATURES OF THE STATE POLICY IN THE FIELD OF SOCIAL SECURITY FOR ORPHANS AND CHILDREN DEPRIVED OF PARENTAL CARE

Abstract

Introduction. Children are of special importance to every society as they are the basis of the future of the nation. Protection of the legal rights and interests of children has always been one of the priority tasks of the country. Due to the regulated legal framework and powers, the state is obliged to provide every child with a dignified life and create conditions for its comprehensive development. However, there are situations when children are left without parental care for various reasons, then it is quite difficult for them to assert their own rights and interests. Under such circumstances, the state undertakes to maintain and raise such children, i.e. orphans and children deprived of parental care.

Unfortunately, according to the Ministry of Social Policy, as of 2022, there were almost 70,000 orphans and children deprived of parental care in Ukraine, and about 10,000 children become orphans every year.

Knowing that we are now living in a difficult time, a time of war, we understand that the number of orphans and children deprived of parental care will increase even more, so the state must provide every child with the necessary protection and care that is necessary for their well-being, taking into account her guardians or other persons responsible to her by law, and to this end take all appropriate measures to give the child the opportunity to develop comprehensively and adapt to life in society.

Based on the above, there is a need to study the basic principles of the state's social policy regarding the protection of social orphans in Ukraine.

The aim of the article is to analyze the features of the state policy in the field of social security for orphans and children deprived of parental care in Ukraine and, accordingly, to identify the problems of its implementation and suggest ways of improvement.

Methodology. The theoretical basis of this article is based on scientific approaches to the study of state policy issues in the field of social protection of orphans and children deprived of parental care in Ukrainian and foreign scientific publications.

Results. It has been established that the provision of monetary assistance to orphans and children deprived of parental care is classified according to two main criteria: depending on the age of this category of children, or depending on the form of placement of such a child.

Based on the analysis of the foreign experience of social protection of orphans, promising measures and directions for the introduction of new technologies within Ukraine were identified.

After analyzing the dynamics of social payments for orphans and children deprived of parental care, using the example of the Railway Department of Social Protection in Lviv, they proposed ways to increase payments and reduce the number of social orphans.

Key words: orphans; children deprived of parental care; adoption; foster family; family-type orphanage.

Cite as: Shapovalova, T., and Venher, V. (2003). Features of state policy in the sphere of social protection of orphans and children under official parental care. *Economic analysis*, 33 (2), 44-49. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.044>